

1,007

Migranata intervjuiranih tokom vježbe

19 dana

Prosječna dužina boravka u BiH

1,800

registracija od strane SPS-a u novembru 2023

30,186

registracija od strane SPS-a od januara do novembra 2023

Top **3** zemlje porijekla ispitanika

37%

Afganistan

23%

Maroko

16%

Turska

75%

Putovalo kroz zemlju autobusom

38%

Također putovalo taksijem

56%

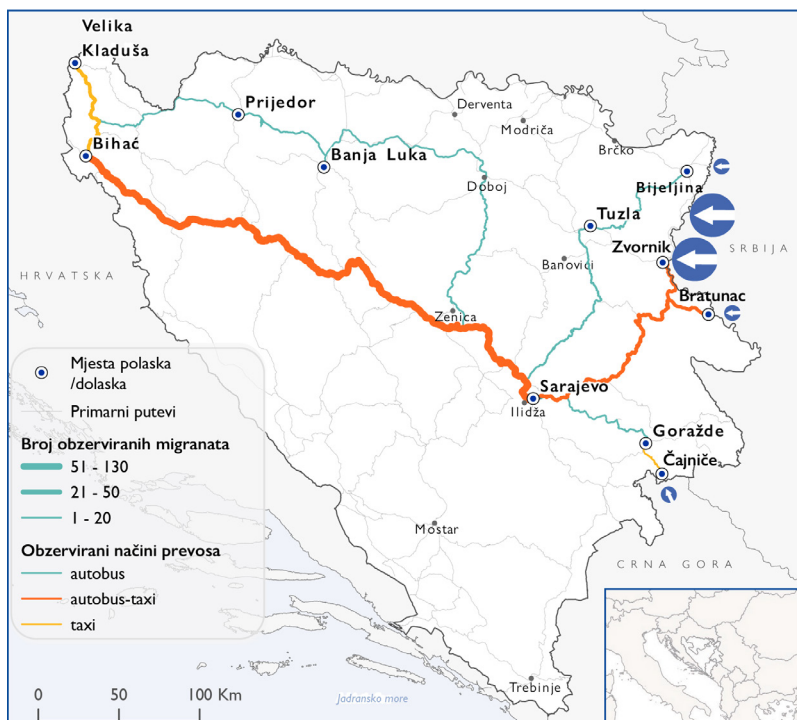
ispitanika već najmanje jednom pokušalo preći granicu s Hrvatskom

10%

ispitanika izvan PPC-a ne planira biti smješteno u bilo kojem PPC-u

Ovaj izvještaj pruža uvid u profile, iskustva, potrebe, rute putovanja i namjere migranata koji prolaze kroz Bosnu i Hercegovinu (BiH).¹ Podaci su prikupljeni od 1. do 30. novembra 2023. IOM je proveo vježbu praćenja ruta u Republici Srpskoj, Kantonu Sarajevo, Posavskom kantonu, Tuzlanskom kantonu, Bosansko-podrinjskom kantonu i Unsko-sanskom kantonu kako bi pratio trendove ulazaka i izlazaka, te modalitete tranzita unutar BiH. IOM je anketirao 1.007 migranata na aktivnim tranzitnim lokacijama kao što su autobusne stanice i ključne ulazne i izlazne lokacije širom zemlje, kao i u četiri tranzitna prihvatna centra u BiH (Lipa, Ušivak, Borići i Blažuj).

Napomena: Ova mapa je ilustrativna. Prikazane granice i imena, kao i nazivi upotrijebljeni na ovoj mapi ne podrazumijevaju zvaničnu podršku ili priznanje od IOM-a.

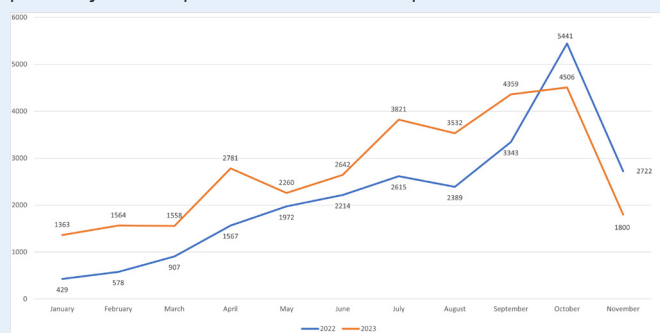
Mapa 1: Najzastupljenije rute kojima putuju migranti unutar BiH

PRAĆENJE RUTA

- Kao i u oktobru, IOM je zabilježio manje migranata na aktivnim tranzitnim lokacijama u BiH u poređenju s toplijim mjesecima.
- Mapa iznad prikazuje da migranti ulaze u BiH preko istočne granice sa Srbijom ili južnije preko granice s Crnom Gorom. Velika većina ulazi u području između Zvornika i graničnog prelaza Šepak. Druge ulazne tačke iz Srbije bile su u području Bratunca i u manjoj mjeri oko Bijeljine.
- Od granice sa Srbijom migranti autobusom ili taksijem dolaze do Sarajeva odakle nastavljaju svoje putovanje prema Unsko-sanskom kantonu. Ovom prilikom je u poređenju s oktobrom 20 posto manje migranata izjavilo da putuju autobusom.
- IOM je opazio manje ljudi na autobusnim stanicama na ovim lokacijama, što ukazuje na korištenje alternativnih prevoznih sredstava za putovanje do Sarajeva.
- Iz Crne Gore migranti većinom prelaze granicu u BiH u blizini zvaničnog graničnog prelaza Metaljka. Migranti plaćaju taksi od Čajniča do Goražda, a zatim nastavljaju do Sarajeva autobusom.
- Većina migranata putuje do Sarajeva, a zatim nastavljaju do Bihaća i pokušavaju ući u Hrvatsku prelaskom granice u blizini Velike Kladuše.

1. Ispitanici uključuju migrante u neregularnoj situaciji, izbjeglice i tražitelje azila, pošto se referentna populacija sastoji od miješanih migracijskih tokova.

SPS je od januara do novembra 2023. evidentirao 30.186 registracija migranata po dolasku u zemlju, što predstavlja povećanje od 25 posto u odnosu na isti period 2022.

Slika 1: Registracije migranata u BiH, 2022. u odnosu na 2023.

PROFILI

Ovaj uzorak se sastoji od 1.007 pojedinačnih migranata anketiranih na autobusnim stanicama na poznatim ulaznim rutama, tranzitnim lokacijama i izlaznim lokacijama u BiH, kao i u četiri PPC-a (Blažuj, Ušivak, Lipa i Borići). Prosječna starosna dob ispitanika iznosila je 26 godina, pri čemu je najmlađi ispitanik imao 16, a najstariji 55 godina. Ispitanici su većinom (72%) bili neoženjeni. Žene su činile osam posto uzorka, a djeca jedan posto.

U novembru su turski državljani pretekli pakistanske i postali treći po brojnosti. Sedamdeset sedam posto ih je opaženo izvan privremenih prihvatnih centara. Ovo povećanje u broju turskih državljana također je odraženo i u brojkama zvaničnih registracija kod SPS-a koji je registrirao 203 turska državljana novembru 2023. u poređenju s 143 u oktobru i 96 u septembru.

PUTOVANJA

Prosječna dužina boravka u BiH iznosila je 19 dana, što predstavlja značajno povećanje u odnosu na devet dana iz prošlog mjeseca. Ovo povećanje može se objasniti hladnijim vremenskim prilikama i sve težim prelaskom granice. Devedeset četiri posto ispitanika ušlo je u zemlju preko jednog od područja na granici sa Srbijom, a preostalih šest posto ušlo je iz Crne Gore.

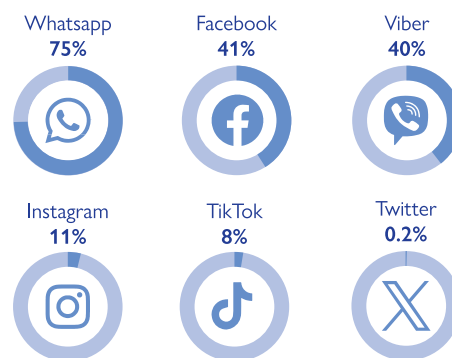
Na pitanje da li su bili u pratnji osoba koje su im pomogle preći granicu, devet posto ispitanika je navelo da su imali pratnju. Intervju s ključnim sagovornicima otkrivaju da je upotreba pomoći pri prelazanju granice dobro organizirana i sugeriraju da je ova praksa daleko rasprostranjenija nego što se to može zaključiti iz podataka pojedinačnih anketa. Ispitanici koji su izjavili da su imali pomoć i pristali podijeliti informacije o tome kako su ušli u BiH iz Srbije platili su u prosjeku 82 EUR po osobi za prelazak granice, a ispitanici koji su ušli iz Crne Gore platili su prosječno 70 EUR.

Intervju s ključnim sagovornicima otkrivaju da migranti dogovore cijene prelaska granice s krijumčarima. Stoga cijene variraju u zavisnosti od pregovaračke moći migranata u datom momentu.

U anketi su migranti pitani kako se kreću između gradova i ključnih lokacija u BiH. Sedamdeset pet posto ispitanika navodi da su između ključnih lokacija putovali autobusom. Ovo je smanjenje od 22 posto u odnosu na oktobar 2023. Osim autobusom, 38 posto ispitanika također je izjavilo da su putovali taksijem, a 1 posto da su putovali privatnim vozilom.

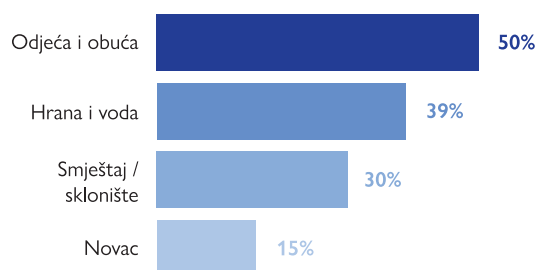
Preko polovine (56%) ispitanika je već najmanje jednom pokušalo preći granicu s Hrvatskom. Ova brojka se generalno poklapa s oktobrom, ali predstavlja povećanje u odnosu na septembar i august kada je 30, odnosno 32,6 posto već jednom pokušalo preći granicu. Kao razlog neuspjeha najčešće navode da su ih organi vlasti presreli i vratili, što je izjavilo 95 posto ispitanika. Svi koji su pokušali preći granicu s Hrvatskom navode da će pokušati ponovo.

Anketirani ispitanici koriste društvene medije i instant poruke kako bi organizirali svoj put do Zapadne Evrope. Platforme koje najčešće koriste su WhatsApp, Facebook i Viber.

Slika 2: Najčešće navođene platforme koje migranti koriste za planiranje svojih putovanja (moguće više odgovora) (n=1.007)

Potrebe koje ispitanici najčešće navode obično su vezane za dugotrajno putovanje kroz regiju.

Slika 3: Najvažnije aktuelne potrebe izvan privremenih prihvatnih centara (moguće više odgovora) (n=1.007)

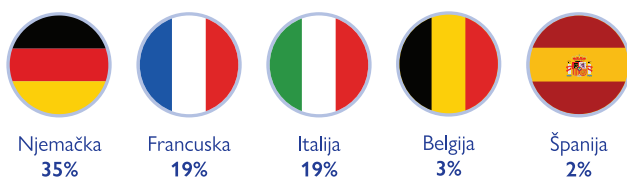
SMJEŠTAJ

Od migranata koji su intervjuirani izvan formalnih prihvatnih centara na izlaznim tačkama (n=364), 10 posto navodi da se nisu registrirali i ne planiraju se registrirati u PPC-u tokom boravka u BiH. To je dvostruko više u odnosu na pet posto iz oktobra 2023.

Mnogi migranti koji stižu u zemlju kasno noću biraju da prenoće u blizini autobusnih stanica dok čekaju mogućnosti prevoza. Dvadeset osam posto ispitanika navodi da su spavali na otvorenom nekad tokom svog boravka u BiH, što predstavlja smanjenje od 15 posto u odnosu na prethodni mjesec. Jedanaest posto boravi u napuštenim zgradama ili kampuje u poljima, što je smanjenje od 10 posto u poređenju s prethodnim mjesecom. Tri posto ispitanika plaćalo je privatni smještaj, a dva posto je plaćalo smještaj u hostelu ili hotelu. U prosjeku su plaćali 14 EUR po osobi za noćenje u privatnom smještaju.

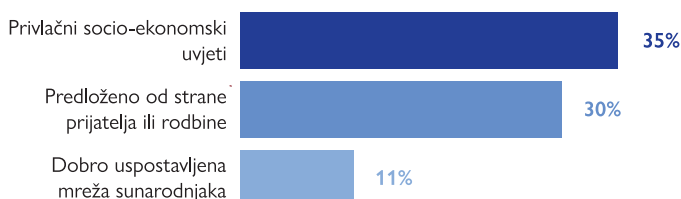
PLANIRANE ZEMLJE ODREDIŠTA

Najzastupljenije planirane zemlje odredišta ostale su iste kao i prošlog mjeseca. Na slici 4 ispod prikazani su postotci za pet najzastupljenijih planiranih zemalja odredišta.

Slika 4: Pet najzastupljenijih odredišta (n=1.007)

Zemlje odredišta se razlikuju u zavisnosti od nacionalnosti. Preko polovine ispitanika iz Afganistana (57%) navodi da žele ići u Njemačku, a 26 posto da žele putovati u Italiju. Pedeset četiri posto ispitanika iz Maroka iskazalo je namjeru odlaska u Francusku, a 22 posto navodi Italiju. Na slici 5 ispod prikazani su razvrstani osnovni razlozi zbog kojih ispitanici biraju ove zemlje odredišta, a na slici 6 data je grafička ilustracija planiranih zemalja odredišta prema nacionalnosti za one nacionalnosti zastupljene u uzorku sa više od pet ispitanika.

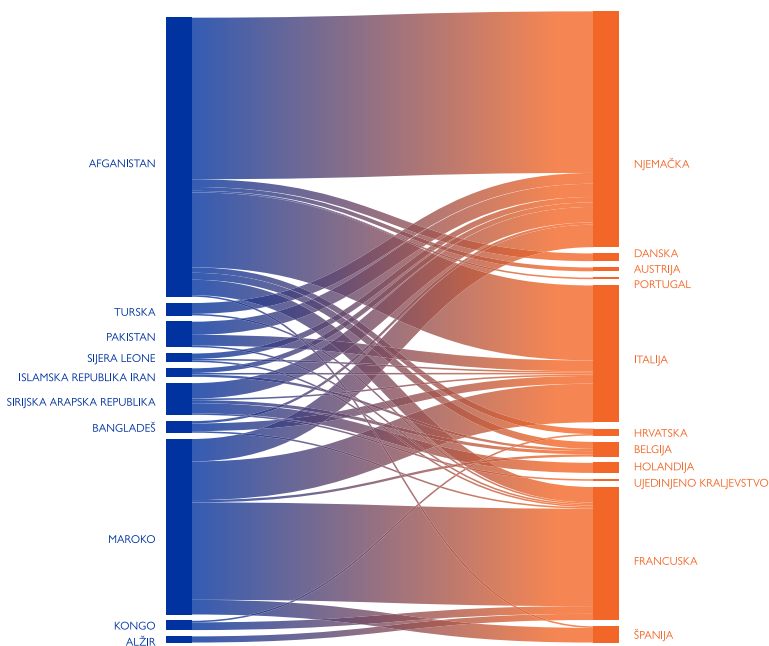

Slika 5: Razlozi za izbor planirane zemlje odredišta (n=1.007)

SPECIJALNI FOKUS – SIRIJSKI DRŽAVLJANI

- Kako bi putovanja, iskustva i kompleksne potrebe ljudi u pokretu bolje smjestio u kontekst, IOM svakog mjeseca provodi grupne intervjuje s državljanima određene zemlje. U ovom poglavlju nastoji se pružiti kontekst za kvantitativne podatke. Ne tvrdi se da je reprezentativan, već da predstavlja jedno od mnoštva mogućih iskustava sirijskih državljana koji su u tranzitu kroz BiH.
- Došlo je do značajnog povećanja broja Sirijaca koje su registrirale vlasti u BiH, pri čemu je skoro 60 posto svih registracija Sirijaca u 2023. zabilježeno u septembru, oktobru i novembru. U novembru 2023. sirijski državljani predstavljali su treću najbrojniju grupu po nacionalnosti u PPC-ima u BiH, iza Afganistanaca i Marokanaca. Ovo se značajno razlikuje od 2022. kada je na Sirijce otpadalo manje od jedan posto ukupnog broja registracija u BiH, a također i u PPC-ima. Većina nedavno pristiglih Sirijaca živjela je u Turskoj jednu ili više godina, a ostali su nedavno stigli.
- Ispitanici su naveli da se više ne osjećaju sigurno u Turskoj zbog onoga što percipiraju kao neprijateljski javni diskurs o migraciji. Ispitanici navode da su zbog toga migranti ranjiviji na radno iskorištavanje koje, skupa s općim pogoršanjem ekonomske situacije, predstavlja snažan faktor poticaja. U percepciji ispitanika postoji stvaran rizik od toga da budu vraćeni u svoju zemlju porijekla.
- Za put od Turske do Bugarske plaćanje za usluge krijumčarenja² funkcioniše kroz tzv. "urede za plaćanje". Migrantima su na raspolaganju dvije opcije. Prva opcija je da migranti plate za specifične GPS koordinate na mapi odakle mogu preći granicu. Nakon što uspješno pređu granicu dobiju poruku s novim uputama i koordinatama za sljedeću etapu svog putovanja. Cijena ovih koordinata varira od 100 do 400 EUR. Drugi model je kada ljudi plate da na svom putovanju budu u pratnji pomagača. Pomagači mogu biti raznovrsni ljudi, od drugih migranata i lokalnih stanovnika do vozača taksija. Migrante vode do određenih graničnih prelaza, a kada stignu na određene lokacije s druge strane granice, tu ih dočekuju novi ljudi koji im pružaju usluge smještaja i informacije o sljedećim koracima. Cijena ovih usluga kreće se od 9.000 do 12.000 EUR za put od Turske do planirane zemlje odredišta.
- Plan sirijskih državljana koji su nedavno stigli u BiH prvobitno je bio da iz Srbije pređu granicu u Mađarsku. Neki od ispitanika su nakon nekoliko neuspješnih pokušaja odustali od tog plana zbog snažnog prisustva policije u blizini granice. Pomagači su ih onda preusmjerili u BiH.

2. "Krijumčarenje" je definirano kao "dobavljanje, radi sticanja direktne ili indirektno finansijske ili druge materijalne koristi, neregularnog ulaska osobe u državu ugovornicu čiji nije državljanin ili u kojoj nema stalni boravak." (International Migration Law No. 34 - Glossary on Migration)

lika 6: Planirana zemlja odredišta po nacionalnosti (n=1.007)

IOM-ov popisivač razgovara s migrantima u Kantonu Sarajevo.
© IOM BiH 2023

METODOLOGIJA

U ovom izvještaju koristi se pristup višestrukih izvora i višestrukih metoda u cilju pružanja uvida u profile, iskustva, potrebe, obrasce kretanja i namjere migranata koji prolaze kroz BiH.

Anketiranje migranata

Upitnik se popunjava putem Kobo Toolbox i prikuplja informacije o dobi, spolu i nacionalnosti ispitanika, informacije o njihovim putovanjima do BiH, informacije o registracijama i načinima kretanja unutar zemlje, kao i o njihovim primarnim potrebama u vrijeme anketiranja. Anketa je anonimizirana i dobrovoljna, a ispitanici ne dobijaju nikakvu naknadu za učešće. Ispitanici mogu odlučiti da ne odgovore na bilo koje pitanje i mogu povući svoj pristanak u svakom trenutku. Podatke je od 1. do 30. novembra 2023. prikupilo sedam timova od ukupno trinaest popisivača (pet žena i osam muškaraca) u Kantonu Sarajevo, Unsko-sanskom kantonu, Tuzlanskom kantonu, Banjoj Luci, Bijeljini, Bosansko-podrinjskom kantonu i Zvorniku. Podaci su također prikupljeni u četiri PPC-a (Lipa, Ušivak, Blažuj i Borići). IOM je ukupno anketirao 514 migranta izvan PPC-a, na iznad navedenim aktivnim tranzitnim lokacijama, i 493 migranta unutar PPC-a.

Vježba praćenja ruta

Terenski timovi IOM-a posmatrali su ključne ulazne, tranzitne i izlazne lokacije u BiH kako bi procijenili osnovne rute kojima migranti putuju kako bi ušli u zemlju, kretali se unutar nje i izašli iz zemlje. Praćenje rute obavljeno je od 20. do 24. novembra 2023. IOM-ovo praćenje obuhvatilo je 246 migranta, a na osnovu opažanja sačinjena je mapa.

Intervjui s ključnim sagovornicima

Ključni sagovornici pomažu pružanjem informacija o modusu operandi mobilnosti migranata čak i kad terenski timovi IOM-a nisu prisutni da bi ih sami posmatrali. Svrha intervjuja s ključnim sagovornicima je smještanje kvantitativnih podataka prikupljenih anketom u kontekst. Intervjui s ključnim sagovornicima obavljaju se putem grupnih intervjuja migranata unutar PPC-a. Provođi ih osoblje IOM-a obučeno za vođenje kvalitativnih diskusija u fokusnim grupama ranjivih populacija.

OGRANIČENJA

Prikupljanje podataka provodi se u kontekstu sljedećih ograničenja:

1. IOM-ovi terenski timovi prikupljaju podatke u smjenama unutar radnog vremena IOM-a (07:30 – 18:30). Međutim, mnogi migranti ulaze i putuju kroz zemlju izvan ovog termina, a naročito kasno u noći ili rano ujutro prije svitanja.
2. Podaci se zasnivaju na pogodnom uzorku migranata sa anketnih lokacija u navedenom vremenskom okviru i stoga se ne mogu generalno primijeniti na širu migrantsku populaciju u BiH.
3. Prikupljanje podataka ograničeno je na područja poznata po ulasku, tranzitu i izlasku migranata iz BiH. IOM kontinuirano prati ove lokacije uz podršku drugih lokalnih partnera. Međutim, s obzirom na veličinu zemlje, nije moguće provoditi prikupljanje podataka na svim područjima gdje su migranti eventualno prisutni. IOM prioritet daje najfrekventnijim ulaznim, tranzitnim i izlaznim lokacijama koje se određuju na osnovu prisustva na terenu i kontakata s ključnim sagovornicima.

PODRŠKU PRUŽILI:

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

UK Government

Ministry of Foreign Affairs
and International Cooperation of Italy